

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/140/2003

POZYCJA POLSKI W EUROPIE W ROKU 2005

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, WRZESIEŃ 2003

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Przystępując w maju 2004 roku do Unii Europejskiej znajdziemy się w gronie państw, przynależność do których przez lata stanowiła przedmiot naszych aspiracji. Rozszerzenie Unii o kraje byłego bloku wschodniego będzie kolejnym etapem na drodze do budowy zjednoczonej Europy. Związany z tym nadziejom towarzyszą również obawy, dotyczące m.in. naszej przyszłej pozycji w Unii i w całej Europie, a także dystansu ekonomicznego i cywilizacyjnego dzielącego kraje członkowskie tej organizacji i państwa kandydujące do niej.

W celu zbadania społecznych przewidywań co do miejsca Polski w Europie po wejściu naszego kraju do UE, prosiliśmy respondentów¹, aby wyobrazili sobie Europę jako wspólny dom zamieszkały przez różne państwa. Na parterze tego domu znajdują się mieszkania o najniższym standardzie, a na drugim piętrze - mieszkania najwygodniejsze. Zadaniem respondentów było wymienienie państw europejskich, które w 2005 roku będą zamieszkiwać poszczególne kondygnacje tego gmachu². Na podstawie częstości przyporządkowania danego kraju do określonego piętra mogliśmy wyodrębnić trzy hierarchicznie uszeregowane kategorie państw. Podobne pytanie zadawaliśmy naszym respondentom już kilkakrotnie (w latach 1992 - 98), z tym że perspektywą, do której wówczas się odnosili w swoich prognozach, był rok 2000.

---

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (159) zrealizowano w dniach 1-4 sierpnia 2003 roku na liczącej 880 osób reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłych mieszkańców Polski.

² Pytanie, które zadaliśmy respondentom brzmiało: „Jednoczenie się państw europejskich czasami określa się jako budowanie wspólnego europejskiego domu. Wyobraźmy sobie, że ten wspólny dom zamieszkiwany przez państwa - narody europejskie będzie zbudowany w następujący sposób: na samej górze, **na II piętrze** znajdują się **mieszkania najwygodniejsze**, najlepsze; na dole, **na parterze** mieszkania najgorsze, **najmniej wygodne**; **na I piętrze** zaś mieszkania **średnio wygodne**, nie najlepsze, ale też nie najgorsze. Jak Pan(i) sądzi, jakie państwa, narody zamieszkiwać będą w 2005 roku na II piętrze, jakie na I piętrze, a jakie na parterze tego wspólnego europejskiego domu? Proszę podać nazwy nie więcej niż 5 państw, które będą mieszkać na II piętrze, I piętrze i na parterze”.

Ponieważ ankietowani spontanicznie wymieniali nazwy krajów reprezentujących dany poziom i mogli podać każdorazowo co najwyżej pięć z nich, poniższe zestawienie nie obejmuje wszystkich państw europejskich. W tabeli umieściliśmy jedynie te kraje, które pojawiały się najczęściej (ogółem były wymienione przez co najmniej 10% badanych) i są postrzegane jako typowe dla danej kategorii ze względu na kryteria ważne dla respondentów.

Tabela 1

Kraje	Wskazania ogółem*					Wskazania z podziałem na kategorie														
						I					II					III				
	'92	'94	'96	'98	'03	'92	'94	'96	'98	'03	'92	'94	'96	'98	'03	'92	'94	'96	'98	'03
w procentach																				
Niemcy	75	82	82	79	77	93	95	96	96	91	6	4	4	4	8	1	0	0	0	1
Polska	68	76	77	69	76	4	6	4	3	3	36	49	55	44	22	60	46	41	53	75
Francja	59	73	73	70	65	82	85	86	86	89	18	14	13	14	10	0	1	1	0	1
W. Brytania	43	61	61	54	48	84	90	90	91	91	15	10	9	9	9	1	1	1	0	0
Czechy	-	55	61	54	44	-	5	5	5	2	-	62	64	50	27	-	33	31	44	71
Włochy	34	46	48	50	42	33	42	46	37	43	64	56	53	62	54	3	3	1	1	3
Hiszpania	-	-	18	22	42	-	-	13	9	17	-	-	79	85	80	-	-	8	7	3
Holandia	26	24	42	44	32	60	47	61	53	55	39	51	38	46	44	2	2	1	1	1
Węgry	37	50	54	47	27	3	5	4	4	2	61	62	60	53	27	36	33	35	43	71
Litwa	10	32	39	29	27	1	0	1	1	0	8	12	14	14	4	91	88	85	85	96
Słowacja	-	27	37	29	26	-	2	1	3	1	-	49	39	28	12	-	49	60	69	87
Belgia	-	-	13	16	25	-	-	42	32	45	-	-	57	66	54	-	-	1	2	1
Szwecja	30	45	45	41	24	70	67	58	56	46	30	31	41	42	52	0	2	1	2	2
Grecja	-	-	-	-	19	-	-	-	-	5	-	-	-	-	69	-	-	-	-	26
Dania	-	-	-	-	19	-	-	-	-	30	-	-	-	-	66	-	-	-	-	4
Austria	-	-	39	38	15	-	-	53	56	49	-	-	46	43	48	-	-	1	1	3
Portugalia	-	-	-	-	15	-	-	-	-	4	-	-	-	-	75	-	-	-	-	21
Łotwa	-	-	-	-	14	-	-	-	-	0	-	-	-	-	5	-	-	-	-	95
Ukraina	11	39	39	37	11	2	0	1	0	0	16	17	15	11	9	82	82	84	89	91

* Odsetki osób wymieniających dany kraj na którymś z poziomów europejskiego domu

Dziś, w przededniu wstąpienia naszego kraju do Unii Europejskiej, Polacy myśląc o budowaniu zjednoczonej Europy spoglądają przede wszystkim w kierunku państw tworzących Unię. Wśród najczęściej wymienianych krajów europejskich zabrakło w tym roku po raz pierwszy Rosji, Białorusi, Rumunii oraz Szwajcarii. W świadomości społecznej silniej zaistniały natomiast takie państwa członkowskie Unii Europejskiej, jak: Dania, Grecja czy Portugalia, ale także Łotwa, kandydująca wraz z nami do tej organizacji. Zmienił się zatem

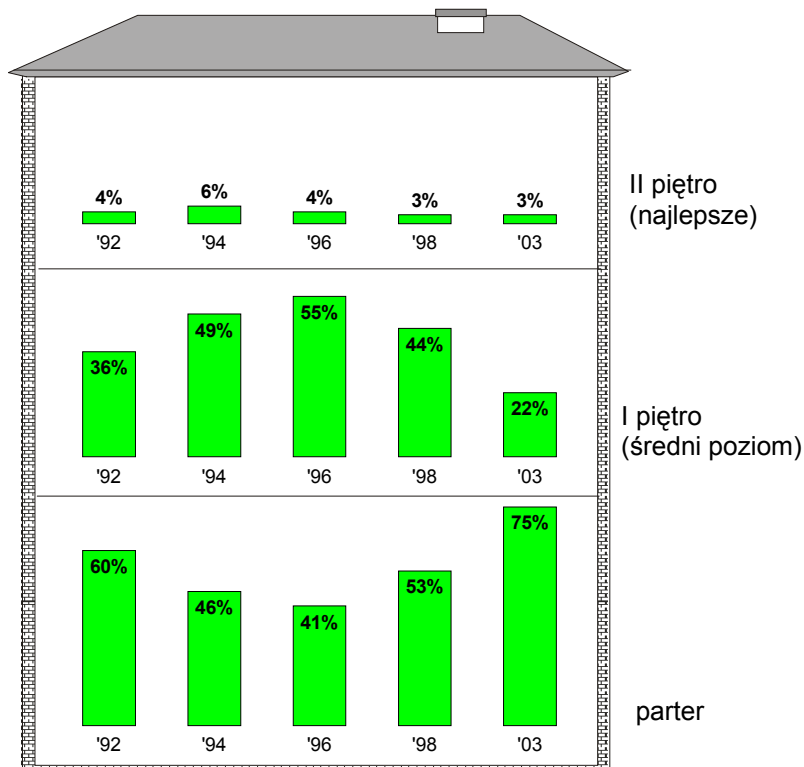
punkt odniesienia dla oceny przyszłego miejsca Polski w Europie. Obecnie rzadziej niż kilka lat temu porównujemy się z państwami byłego bloku wschodniego, częściej natomiast odnosimy się do państw wchodzących w skład Unii Europejskiej. Ta zmiana perspektywy w dużej części zapewne powoduje, że mniej optymistycznie niż przed kilku laty postrzegamy swoją przyszłą pozycję wśród innych państw europejskich. W latach ubiegłych częściej niż obecnie zaliczaliśmy Polskę do europejskich „średniaków” (w latach 1994-96 tego rodzaju wskazania przeważały), obecnie zaś jednoznacznie lokujemy ją wśród krajów najniższej kategorii.

W grupie państw jednoznacznie klasyfikowanych w I kategorii, a więc stanowiących niejako filary zjednoczonej Europy, znalazły się, podobnie jak w latach ubiegłych - mające silną pozycję gospodarczą i polityczną - Niemcy, Wielka Brytania i Francja. Poza wymienionymi wyżej krajami do tej grupy należy jedynie Holandia, choć opinie na temat jej pozycji w Europie były już zdecydowanie bardziej podzielone - wiele osób sytuowało ją bowiem wśród państw II kategorii.

Typowymi europejskimi „średniakami”, a więc krajami, które zostały jednoznacznie przyporządkowane do II kategorii, są: Hiszpania, Portugalia, Grecja i Dania. W tej grupie najczęściej umieszczano także Włochy, Belgię oraz, w latach ubiegłych sytuowane częściej wśród krajów I kategorii, Szwecję i Austrię. Dość dużo osób lokowało jednak te państwa wyżej, obok Francji, Niemiec i Wielkiej Brytanii.

Do krajów III kategorii zaliczono państwa należące do byłego bloku wschodniego, przede wszystkim Litwę, Łotwę, Ukrainę, Słowację, a także - obok Polski - Czechy i Węgry. Podobnie jak w przypadku naszego kraju przewidywania dotyczące przyszłej pozycji w Europie krajów tworzących niegdyś Grupę Wyszehradzką gwałtownie się pogorszyły. W latach ubiegłych Czechy i Węgry były konsekwentnie częściej umieszczane wśród europejskich „średniaków” niż wśród państw najniżej klasyfikowanych. Również przewidywania dotyczące pozycji Słowacji w przyszłej Europie, choć mniej optymistyczne niż w przypadku pozostałych krajów środkowoeuropejskich, nie były dotychczas tak jednoznaczne.

RYS. 1. ZMIANY PRZEWIDYWAŃ DOTYCZĄCYCH MIEJSCA POLSKI W EUROPIE

Europa to dla Polaków przede wszystkim Unia Europejska. Punktem odniesienia dla ocen i przewidywań dotyczących poziomu rozwoju gospodarczego i cywilizacyjnego Polski są przede wszystkim kraje skupione w tej organizacji. Zmniejszenie się optymizmu w prognozowaniu przyszłego miejsca Polski w Europie jest zatem najprawdopodobniej spowodowane przede wszystkim zbliżającym się rozszerzeniem Unii Europejskiej i niewiarą w możliwość szybkiego nadrobienia dystansu dzielącego nas od krajów należących do tej organizacji. Polacy obawiają się, że wśród państw członkowskich przypadnie nam rola ubogiego krewnego, podobnie jak innym krajom byłego bloku wschodniego przystępującym wraz z nami do Wspólnoty.

Opracowała
Beata ROGUSKA

A N E K S

Tabela 1. Wskazania dotyczące miejsca Polski w Europie w 2005 roku (%)

	III kategoria	II kategoria	I kategoria	Liczba osób
Ogółem	75	22	3	663
Płeć				
Mężczyźni	74	23	3	324
Kobiety	76	22	3	339
Wiek				
18-24 lat	55	40	5	107
25-34	77	22	1	122
35-44	77	19	4	104
45-54	82	16	2	161
55-64	80	18	1	79
65 lat i więcej	76	20	4	89
Miejsce zamieszkania				
Wieś	78	18	3	246
Miasto do 20 tys.	72	24	4	84
20-100 tys.	67	29	4	125
101-500 tys.	73	26	1	138
501 tys. i więcej mieszk.	84	16	0	69
Wykształcenie				
Podstawowe	68	28	4	149
Zasadnicze zawodowe	76	20	4	182
Średnie	75	23	2	260
Wyższe	87	12	1	73
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	83	17	0	51
Prac.umysł.niż.szczębla	85	10	4	80
Pracownicy fiz.- umysł.	73	24	3	50
Robotnicy wykwalifikowani	77	21	2	60
Robotnicy niewykwalifik.	68	18	14	26
Rolnicy	86	14	0	42
Pracujący na własny rach.	57	43	0	19
Bierni zawodowo				
Renciści	76	22	2	68
Emeryci	74	22	4	105
Uczniowie i studenci	50	47	3	60
Bezrobotni	77	21	2	70
Gospodynie domowe i inni	77	23	0	31
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	79	18	3	112
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	80	20	0	54
sekt. pryw. poza rolnict.	75	21	4	126
prywatnym gosp. rolnym	85	14	1	43
Dochody na jedną osobę				
Do 299 zł	66	23	11	68
300-399	82	18	0	55
400-599	77	21	2	115
600-800	72	28	0	92
Powyżej 800 zł	82	15	3	114
Ocena własnych war. mater.				
Złe	81	17	2	212
Średnie	75	22	3	324
Dobre	63	33	4	126
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	67	21	12	45
Raz w tygodniu	74	23	2	324
1-2 razy w miesiącu	81	16	3	102
Kilka razy w roku	78	22	0	115
W ogóle nie uczestniczy	69	29	3	75
Poglądy polityczne				
Lewica	76	22	2	149
Centrum	75	21	3	222
Prawica	75	22	3	138
Trudno powiedzieć	73	25	2	152